

ریگستان
فرہنگ لغات و
ادبیات عالمہ بندر ریگ
حسین احمدی

سرشناسه : اسلامی، حسین، ۱۳۱۵-
عنوان و نام پدیدآور : ریگستان : فرهنگ لغات و ادبیات عامه بندر ریگ
/ حسین اسلامی

مشخصات نشر : بوشهر: دریانورد، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۳۱۰ ص. - مصور، ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س. م.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۸۰-۵۶-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : بندر ریگ -- واژه‌نامه‌ها
موضوع : Bandar Rigi dialect -- Dictionaries

موضوع : فرهنگ عامه -- ایران -- بندر ریگ
موضوع : Folklore -- Iran -- Bandar Rigi
رده بندی دهکده : ۱۳۹۷ الف۵۴۳۸۶ PIR
رده بندی دیویی : ۸۵۴
شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۴۲۱۰۰

ریگستان / فرهنگ لغات و ادبیات عامه بندر ریگ
حسین اسلامی

« طرح جلد: مرتضی شمسعلی پور

« انتشارات: دریانورد

« شمارگان: ۵۰۰ نسخه

« چاپ: اول، ۱۳۹۸

« شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۰-۵۶-۶

« نشانی: بندر گناوه، میدان امام خمینی،

مجمع تجاری جمالزاده- واحد ۳۰۲

نمایندگی شیراز: خیابان هفت تیر، تقاطع هدایت، پلاک ۹۹،

طبقه اول

« تلفن: ۹۱۲۶۸۷۲۷۰۰

قیمت: ۳۷۰۰۰ تومان

فهرست

۹		سرآغاز
۱۱		یک ترنم عاشقانه ..
۱۴		این همه نقش
۱۷		راهنمایی خوب و منبعی غنی
۱۹		اندیشه‌ای بزرگ و ستودنی
۲۱		زبان مادری یک شهر
۲۳		موقعیت گذشته و حال بندر ریگ
۲۷		بخش اول
۱۹۴		چند شاهد مثال
۱۶۹		بخش دوم
۲۰۱		دعا و ثنا
۲۰۲		دشنام‌ها
۲۰۳		نفرین‌ها
۲۰۶		افسانه و مثل‌ها
۲۰۶		مثل ۱

۲۰۷		متل ۲
۲۱۱		متل ۳
۲۱۱		متل ۴
۲۱۳		متل ۵
۲۱۴		متل ۶
۲۱۶		متل ۷
۲۱۶		متل ۸
۲۱۷		متل ۹
۲۱۸		متل ۱۰
۲۲۰		لالایی «نارین» بردکار خوابیده در گهواره
۲۲۳		ضرب المثل‌های بند ۱
۲۲۹		ترانه‌ها
۲۳۲		گویش‌ها و گفتمان به زبان بندر دز
۲۳۵		مکان‌های قدیمی
۲۳۵		باغ خان (الله کرم خان حیات داودی)
۲۳۶		چاه علو
۲۳۶		گیشهر (گی شهر)
۲۳۶		باغ ملاحسین
۲۳۶		حلی بونی
۲۳۷		تل چیتی
۲۳۷		پل چوبی
۲۳۷		گز سید شریفه
۲۳۷		بند حاج شیخ علی
۲۳۷		کارگاه قند سازی
۲۳۸		راه بندرریگ و گناوه

۲۳۸	چاه‌های آب شیرین مصرفی مردم
۲۳۸	کتری
۲۳۹	سرقبرسون
۲۳۹	تلنگون‌ها
۲۳۹	بازار بندر ریگ
۲۴۰	زمین چهار طاق
۲۴۰	خرمن جا
۲۴۰	لیل
۲۴۰	تب‌حول
۲۴۱	راسی‌بان
۲۴۱	گیشهر
۲۴۱	گروگری
۲۴۱	خرخوسک
۲۴۲	گروکنا
۲۴۲	چال کنی
۲۴۲	بند غلامعلی واقع سربست بعد از خرمن
۲۴۳	پول رایج آن روزها
۲۴۴	اوزان و مقیاس‌ها
۲۴۵	تنی چند از خدومان و خیرین و روحانیون در گذشته بندر ریگ
۲۴۵	سوغ سروده در مرگ
۲۵۵	مرحوم غلامحسین خان حیات داوودی سروده شده
۲۵۸	ماتم بیچه‌ها
۲۷۱	آلبوم تصاویر

سرآغاز

ای نام تو بهترین سرآغاز
بی نام تو نامه کی کنم باز
نظامی گنجوی

دیس پروردگاری را که آفریدگان را از نیستی، هستی بخشید. و زبان آن را پایان، مقرر داشت. درود و پیش بر راهنمای گمراهان و خاتم پیامبران، حضرت ختمی مرتبت (ص) و پروردگاری را که وی و دودمان پاک وی که برگزیده سرور مردمانند و سرآمد همگان و چراغ شبان بیدار تاریک گمراهی و آموزنده کتاب و سنت پیامبری و اما..

زمانی پیشتر در تنهای دل خویش دگر روزگاران گذشته می کردم و به یاد چرخه‌ی کودکی و برگشتن از مدرسه به سوی سرای خویش و برخورد و پیشواز شادمانه‌ی مهربان خانه و به کاربردن واژگانی چون دو سه «تلیتک» و «غنچ غلوک» و جز این‌ها می افتادم. و تا دیر زمانی از پروردگار می خواست تا زمانی توفیق رفیق راه شود و من نیز بتوانم با دانش اندک خود دست به سرگشایی کتابی در برگیرنده، واژه‌ها، گویش‌ها، فرازها و گزاره‌ها، گفتمان‌ها، و مثل‌ها ده شهاز با گفتار و شنیدار آنها خوابان می کردند، دست یازم.

تا اینکه طایر قدس «تلاشی» رامبر راه دراز این نو رهنورد کرد.

همتی بدرقه‌ی راه کن، ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نوسفر
و اکنون کتابی که پیش روی دارید دست آورد قریب به هشت سال زحمات توان
فرسایی است که با همراهی دوستان و ارباب بینش و آگاهی، به ویژه انگیزش و دلگرمی تنی چند از نزدیکان از زمره استاد حسین جواهری گردآوری گردیده است.

و از آنجایی که شهر بندرریگ با دیرینگی دراز و پیشینه تاریخی، در نگاه نخست توجه همگان را بر پندار سیمای سطحی جلب خواهد کرد، ولی همیشه بافت اقوام و تبارها و دلسوزان سخنوری و گفتمان در این شهر برایم حائز اهمیت بوده است. و در

این راستا به چشایی و التذاذ ادبی در گستره لجه‌ها و کلمات محاوره‌ای به پژوهش پرداختم.

در عین حال هنگام مطالعه‌ی سرگذشت تیره و تبارها در دور زمان یک رشته پرسش‌ها را در اندیشه افراد کنجکاو یادآوری می‌شود که فلسفه وجودی آنها در چرایی‌شان چیست؟ ولی برای بنده روشنگری و ساده‌ترین راه برای شناخت این فلسفه، کاوی در سخن‌وری و سخن‌گویی میان آنها است، اساساً نویسندگان در گذر از واژگان به جستار و گفتگو می‌پردازند و هنرمندان به آفریده‌های هنری. تلقی اینکه واژگان ادبی، مرسوم در شهرم آمیخته با اقوام گوناگون است به یقین در گستره خوشه واژه‌ها، فارسی و دمان بسیار برجسته و نمایان می‌شود.

برای مثال، بهره‌ی از واژگان عربی یا بیگانه نشان از تردد یا سکونت خاموش قومی است که بر بومیان در بند ریگ سکونت داشته‌اند.

فلذا جمع‌آوری هر نسخه‌ی هر گویش برای نویسنده، در حکم آزمایشی نوآیین است. که کمال بخشیدن به آن صبری بسیار می‌طلبد. به عبارتی تضاد افکار و انتظار ذهنیت افراد در هضم بین واژگان، به بد ساده در جان و دل خوانندگان ساری و جاری گردد.

خوشبختانه در تدوین و جمع‌آوری واژگان بنده نیز همواره از توصیه‌های عالمانه برخوردار و نکته‌سنجی دوستان بی‌بهره نبودم و خواستار این است که هر نوع کاستی در سودمندی تدوین و جمع‌آوری واژگان و دیگر موضوعات ارائه شده را با این حقیر در میان بگذارند. و به دیده منت در تحقق اشارات مفید دوستان بهره‌مند خواهیم شد.

در خاتمه از سروران ارجمند آقایان استاد حسین جواهری، حاج علی‌قلی، حاج محمود پولاد، حاج مهدی حق نجات و خانم زینب یوسفی که اینجانب را به وسیله تقریظ این کتاب بیش از پیش به تحرک و پیش برد انگیزه واداشتند و برای همیشه رهین الطاف خود نمودند صمیمانه سپاسگذارم. و همچنین از نویسنده، پژوهشگر هنرمند، روزنامه نگار و عزیزم جناب آقای محمد مظفری که مشوق و یاری رسانم در این راه بوده‌اند ممنونم و تشکر می‌کنم.

صالح و طالع متاع خویش نمودند تا که قبول افتد و که در نظر آید.

شیراز - حسین اسلامی